

Examenverslag van geschiedenis vwo, eerste tijdvak (2024)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag:

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

Periode	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
Door de tijd heen	1	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze opgave kon je het stappenplan 'Examenvraag' of het stappenplan uit de uitleg 'Chronologievragen' (dat tijdens het avondprogramma is behandeld) gebruiken om kernwoorden aan te strepen die in de uitleg voorkwamen. Door deze kernwoorden aan te strepen, kon je bepalen waar je de genoemde gebeurtenissen in de geschiedenis kon plaatsen. De volgende kernwoorden verwezen naar periodes uit de aantekeningen: (1) 'Guldensporenslag', (2) 'eerste Europeaan die een zeeroute naar India ontdekte', (3) 'Dertigjarige Oorlog', (4) 'Napoleon', (5) 'bekeerde zich tot het christendom', (6) 'Lodewijk XVI'.
Prehistorie en oudheid	2	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag kon je maken door het stappenplan te gebruiken uit de uitleg 'Bronnen Beoordelen' (dat in het avondprogramma besproken is). Met stap II kon je het argument gebruiken dat de bron minder betrouwbaar is, omdat de schrijver van de bron je ergens van wil overtuigen.
	3	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de bijlagebundel zijn de kenmerkende aspecten 'De klassieke vormentaal van de Grieks-Romeinse cultuur' en 'De groei van het Romeinse imperium waardoor de Grieks-Romeinse cultuur zich in Europa verspreidde' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
	1	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? De vaardigheid die je nodig had voor deze opgave is logisch redeneren, dit wordt door het Cito als algemene vaardigheid beschouwd. Uit het gegeven kon je halen dat Valerianus knielend voor Sjapoer staat afgebeeld. Je kon redeneren dat dit betekent dat Valerianus ondergeschikt is aan Sjapoer.
De middeleeuwen	4	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de bijlagebundel is het kenmerkend aspect 'De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via het hofstelsel en horigheid' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. De extra denkstap die je hier kon zetten, was dat de afwezigheid van grote steden in de vroege middeleeuwen het voor de tekenaar noodzakelijk maakt om het beeld van een stad te baseren op een Romeinse stad.
		1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? De vaardigheid die je nodig had voor deze opgave is logisch redeneren, dit wordt door het Cito als algemene vaardigheid beschouwd. Je kon redeneren dat het toevoegen van illustraties bij de psalmen het makkelijker maakt om de psalmen te onthouden.

	5	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Steden en Burgers' is in het blok 'Stedenstrijd' besproken dat Brugge onderdeel uitmaakte van internationaal handelsnetwerk. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
		2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? De vaardigheden die je nodig had voor deze opgave zijn tekstverklaren en logisch redeneren, deze vaardigheden worden door het Cito als algemene vaardigheden beschouwd. Je kon uit de tekst halen dat de handelaren vertrokken als reactie op de moord op de graaf. Je kon op basis hiervan redeneren dat handelaren de voorkeur geven aan politieke stabiliteit en rust.
	6	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Steden en Burgers' is in het blok 'Stedenstrijd' besproken dat rijke kooplieden bestuursfuncties kregen door middel van leningen aan edellieden. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan het gegeven.
		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Met de tips uit het 'Cito-woordenboek' kon je bedenken dat het economische doel zou gaan om macht. De extra denkstap die je hierbij kon zetten, was dat het belonen van een trouwe medewerker het aantrekkelijker maakt voor andere medewerkers om trouw te zijn aan de hertog, waardoor de hertog zijn machtspositie verstevigt.
Vroegmoderne tijd	7	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Vroegmoderne Tijd: 16e eeuw' is in het subblok 'Reformatie' besproken hoe ontdekkingsreizen leiden tot een nieuw wereldbeeld (met het bijbehorende kenmerkende aspect). Met stap II van het stappenplan. 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
		2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? De vaardigheid die je nodig had voor deze opgave is logisch redeneren, dit wordt door het Cito als algemene vaardigheid beschouwd. Je kon redeneren dat de beschrijving van de aanwezigheid van rijkdommen in Amerika de Europeanen stimuleert om naar Amerika te trekken, zodat zij hiervan kunnen profiteren.
	8	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Steden en Burgers' is in het blok 'Zelfstandige steden' het begrip 'bonum commune' besproken. Met de tips uit het 'Cito-woordenboek' kon je bedenken dat het politieke motief zou gaan om bestuur. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. In de uitleg 'Vroegmoderne Tijd: 16e eeuw' is in het subblok 'Renaissance' besproken dat de hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de Klassieke Oudheid (en het bijbehorende kenmerkende aspect) een kenmerk is van de Renaissance. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
	9	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Steden en Burgers' is tijdens het blok 'Gouden Eeuw' meestal het begrip 'oligarchisering' besproken, dat ook in de begrippenlijst in de bijlagebundel staat. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je deze koppelen aan de bron.
2		IV	Niet voorgekomen op de cursus: In de uitleg 'Steden en Burgers' is tijdens het blok 'Gouden Eeuw' het begrip 'particularisatie' besproken als standpunt van de staatsgezinden. Er is echter niet besproken dat dit de politiek is die in de Republiek heerst, omdat dit grotebakstof is.	

	10	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Verlichting' is in het blok 'Democratische revoluties' de 'committees of correspondence' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. In de uitleg 'Verlichting' is in het blok 'Verlichters' het begrip 'scheiding der machten' als verlicht idee van Montesquieu besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. In de uitleg 'Verlichting' is in het blok 'Verlichters' het begrip 'natuurrechten' als verlicht idee van Locke en Rousseau besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
	11	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de bijlagebundel zijn de kenmerkende aspecten 'rationeel optimisme en een 'verlicht denken' dat wordt toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek, economie en sociale verhoudingen' en 'de democratische revoluties in westerse landen met als gevolg discussies over grondwetten, grondrechten en staatsburgerschap' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
	12	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Verlichting' is in het blok 'Democratische revoluties' de besproken dat Napoleon in 1799 de macht in Frankrijk overneemt. Door het Stappenplan 'Vragen met Prenten' te gebruiken (dat in het avondprogramma behandeld is), kon je één van de bronelementen kiezen en aan de hand hiervan de mening van de maker vaststellen.
	13	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de begrippenlijst in de bijlagebundel is het begrip 'abolitionisme' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. Vanuit hier kon je redeneren dat de beschrijving van de gruwel van de slavernij ertoe leidt dat lezers van deze beschrijving zich afkeren tegen de slavernij. In de uitleg 'Verlichting' is in het blok 'Politieke stromingen' het begrip 'burgerlijk gezinsideaal' besproken. Met behulp van stap II van het Stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
	14	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'China' zijn in het blok 'Qing-China' de 'Opiumoorlogen' en de 'Taiping-opstand' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de gegevens. De extra denkstap die je bij het eerste gegeven kon zetten, was dat het bestaan van een 'Hemelse koning' het gezag van de Qing-keizer ondermijnt. De extra denkstap die je bij het tweede gegeven kon zetten, was dat het verbieden van de handel in opium een gevaar was voor de Britse handel. De extra denkstap die je bij het derde gegeven kon zetten, was dat de hulp van de buitenlandse troepen om de opstand neer te slaan aangaf dat de Qing-dynastie op zichzelf niet sterk genoeg was om de opstand te beëindigen.
	15	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Verlichting' zijn in het blok 'Politieke stromingen' de begrippen 'de opkomst van emancipatiebewegingen' en 'discussies over de 'sociale kwestie'' en de bijbehorende kenmerkende aspecten besproken. Met behulp van stap II van het Stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.

	16	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'China' is in het blok 'Qing-China' besproken dat het 'confucianisme' strikte onderlinge relaties bevat. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
		2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'China' is in het blok 'Qing-China' de steun van Cixi aan de 'Bokseropstand' in 1900 besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. De extra denkstap die je hier kon zetten, was dat het voor de 'Achtlandenalliantie' noodzakelijk was om de Verboden Stad te betreden om Cixi te kunnen straffen.
	17	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'China' is in het blok 'Qing-China' de steun van Cixi aan de 'Bokseropstand' in 1900 besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. De extra denkstappen die je hier kon zetten, waren (1) dat de foto door de 'Achtlandenalliantie' gebruikt kon worden om aan te tonen dat de Bokseropstand inmiddels was neergeslagen (omdat hun troepen de Verboden Stad hadden weten te betreden) en (2) dat de foto door de Chinese regering kan worden gebruikt om aan te tonen dat de buitenlandse troepen geen respect hadden voor de Chinese tradities, omdat zij de Verboden Stad hadden betreden.
	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Verlichting' is in het blok 'Politieke stromingen' het begrip 'nationalisme' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
		2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? De vaardigheid die je nodig had voor deze opgave is logisch redeneren, dit wordt door het Cito als algemene vaardigheid beschouwd. Je kon redeneren dat de vernedering door de Nederlanders kan leiden tot wraakgevoelens bij de Boniërs.
	19	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Duitsland in Europa' is in het blok 'Wereldoorlogen' het begrip 'Verzoeningspolitiek' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan het gegeven.
	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze opgave kon je het stappenplan 'Examenvraag' of het stappenplan uit de uitleg 'Chronologievragen' (dat tijdens het avondprogramma is behandeld) gebruiken om kernwoorden aan te strepen die in de uitleg voorkwamen. Door deze kernwoorden aan te strepen, kon je bepalen waar je de genoemde gebeurtenissen in de geschiedenis kon plaatsen. De volgende kernwoorden verwezen naar periodes uit de aantekeningen: (1) 'de pas opgerichte Volksrepubliek China', (2) 'Noordelijke Veldtocht', (3) 'Sun Yat-Sen', (4) 'Puyi door Japan benoemd als keizer van Mantsjoerije', (5) 'eind van de Tweede Wereldoorlog', (6) 'Culturele Revolutie'.
	21	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Duitsland in Europa' zijn in het blok 'Wereldoorlogen' de kenmerken van het nationaalsocialisme besproken, waaronder het buiten de samenleving plaatsen van tegenstanders. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.

	22	3	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'Duitsland in Europa' is in het blok 'Ontstaan BRD en DDR' het begrip 'denazificatie' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. De extra denkstap die je hier kon zetten, was dat het verkrijgen van getuigenissen de geallieerden helpt om vast te stellen in welke mate iemand zich schuldig heeft gemaakt aan het steunen van het naziregime. Dit konden zij dan gebruiken om de desbetreffende persoon te straffen. Het tweede onderdeel van deze vraag kon je maken door het stappenplan te gebruiken uit de uitleg 'Bronnen Beoordelen' (dat in het avondprogramma besproken is). Met stap II kon je het argument gebruiken dat de bron minder betrouwbaar is, omdat de dorpsgenoten wellicht een functie hadden binnen de NSDAP. De extra denkstap die je hier kon zetten, was dat het voor de geallieerden denkbaar is dat dorpsgenoten die positieve ervaringen hebben met Bendorf zelf ook onderdeel uitmaakten van de NSDAP, omdat in de eerste getuigenis wordt beweerd dat Bendorf aanhangers van de NSDAP voortrekt.
	23	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Duitsland in Europa' is in het blok 'Ontstaan BRD en DDR' het verschil tussen de kapitalistische vrije-markteconomie en de communistische planeconomie besproken. Door het stappenplan 'Vragen met Prenten' te gebruiken (dat in het avondprogramma behandeld is), kon je één van de bronelementen kiezen en aan de hand hiervan de mening van de maker vaststellen. In de uitleg 'Duitsland in Europa' zijn in het blok 'Koude Oorlog' de politieke verhoudingen in het Oostblok aan de hand van de begrippen 'Brezjnevdoctrine' en 'invloedsfeer' besproken. Door het Stappenplan 'Vragen met Prenten' te gebruiken (dat in het avondprogramma behandeld is), kon je één van de bronelementen kiezen en aan de hand hiervan de mening van de maker vaststellen.
	24	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg 'Duitsland in Europa' is in het blok 'Hereniging van Duitsland' de 'Ostpolitik' van Willy Brandt besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. De extra denkstap die je hier kon zetten, was dat bij BRD-burgers door (het streven naar) de betere betrekkingen van hun land met de Oostbloklanden de angst kon ontstaan dat er te veel zou worden toegegeven aan de wil van de Oostbloklanden.
		2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Duitsland in Europa' is in het blok 'Ontstaan BRD en DDR' het begrip 'Heimatvertriebene' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
	25	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'China' zijn in het blok 'China wordt grootmacht' het communistische beleid van Mao, waaronder de herverdeling van grond, en de 'Vier Modernisering' onder Deng Xiaoping besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.

	26	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Moderne Tijd: 1945-heden', die in de vorm van een filmpje online staat en waarnaar wordt verwezen voor het maken van de voorbereidende opgaven, wordt de 'Nieuwe feministische golf' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron. In de uitleg 'Verlichting' is in het blok 'Politieke stromingen' het traditionele rollenpatroon in de vorm van het 'burgerlijk gezinsideaal' besproken. Met behulp van stap II van het stappenplan 'Examenvraag' kon je dit koppelen aan de bron.
		69		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	8	12%
II	45	65%
III	14	20%
IV	2	3%
	69	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 97% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavebundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: Een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: Niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorgekomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.